

Andamanerne,

efter et Foredrag af **Fr. Ad. de Røepstorff.**

II.

I Aaret 1789 forsøgte det Engelsk-Ostindiske Handels-selskab at benytte Andamanerne til en Straffekoloni, men Forsøget lykkedes ikke og opgaves helt 1798. Øerne henlaa nu uden at paaagtes, indtil det indiske Oprør udbrød i Aaret 1857. Da besluttede Lord Canning, at Andamanerne igjen skulde besættes. En forberedende Expedition blev sendt derhen under Dr. Mouat, som i et særligt Skrift har skildret sit Ophold der. Den 10de Marts 1858 kom Dr. Walker til Øerne med de første 200 Fangere; men disses Tal forøgedes hurtig, og den 12te Juni var der blevet bragt 773 Mænd dertil. Det var ingen let Opgave, Dr. Walker havde for sig, thi Vanskeligheder ophobede sig paa alle Sider, og mange Farer omgav ham. Han var imidlertid energisk og snar-raadig, og bragte Kolonien ud over den første vanske-lige Tid. Nu have Forholdene forandret sig; det kan ikke mere lade sig gjøre som den Gang, at Fangere i hundredvis flygte ind i Skoven; ej heller er noget Angreb af de vilde længer at frygte; Kolonien er fæstnet, og ud af det vanskelige og tvivlsomme Foretagende har der udviklet sig en blomstrende Straffekoloni, den største i hele Verden. Det System, hvorefter der arbejdes, er ikke fuldbaaret sprunget ud af nogen Pande, men har udviklet sig gradvis efter Koloniens Tarv; den Klarhed og den Plan, som nu gaar igjennem enhver Befaling henimod et bestemt Maal, har ikke altid været til Stede. Fra de tidligere Straffekolonier kunde der ikke hentes megen Vejledning; thi denne begyndte under helt andre Forhold. De europæiske Forbrydere, der sendtes til de avstralske Kolonier, hørte til de mest forhærdede, nædens det i Port Blair fortrinsvis var Mordere, blandt hvem Rekrutteringen fandt Sted. Dette gjør en meget væsentlig Forskjel; thi Mordere ere meget tit Mænd, der ledede af Øjeblikkets Indskydelse have stillet sig udenfor Loven, men ellers stræbsomme og afgive gode Elementer til at danne en Koloni, i det de, naar de have en Ud-sigt til at kunne begynde Livet forfra og ere løsrevne fra det Samfund, der frygter dem, arbejde, ligesom de forhen arbejdede. Et Mord er i Regelen en enestaaende Handling i et Menneskes Liv, medens de Forbrydere, der fejde imod Næstens Ejendomsret, jævnlig ere uhel-bredelige, fordi Tyveriet tit er Frugten af et slet ført Liv; ved dem har man altsaa en slet Grund at bygge

paa. Denne Straffekoloni var derfor heldig stillet, naar hensaaes til den *1st* Fangere, som sendtes dertil; men paa den anden Side var der ogsaa meget uheldige Forhold til Stede.

I et tropisk Land med et Vejrlag saa fugtigt som Andamanernes, en umaadelig frodig Plantevæxt, en til Dels alluvial Jordbund, d. v. s. store Sumpe, opstaa nødvendigvis dødelige Uddunstninger, som ved enhver Kolonisation ville kræve store Ofre af Liv. Man er nødt til at trænge Urskoven tilbage, udtørre Sampene, afsive Jordbunden og skaffe sunde, luftige Bygninger, godt Vand og god Kost. Dette sker imidlertid ikke saa let, som det i Almindelighed menes. Skoven kan ikke tændes; de vældige Træer maa hvert for sig overhugges og fældes; derefter maa Rødderne udgraves og bortskaffes. I Urskoven findes vistnok Træarter, der afgive udmærket Gavntømmer; men for at kunne benytte dette maatte man først indføre en Dampsav. En saadan har nu været i fuld Gang siden 1866; men dog er den Masse, der frembringes paa Stedet, forsvindende lige overfor Behovet i den stadig og hurtig voxende Koloni. Næsten alle Bygninger ere derfor opførte af indført Teaktræ; men denne Indførsel har selvfølgelig kostet umaadelige Summer. Læserne ville af min Fortælling let fristes til at tro, at de Veje, jeg saaledes har antydnet, vare aldeles selvindlysende og fulgtes fra Koloniens Grundlæggelse; men dette var ingenlunde Tilfældet. Tallet af Fangere tiltog meget hurtig, og man maatte stadig have for Øje, at flere og flere vilde komme. En stor Mængde var til enhver Tid syg, og Dødeligheden var stor. Hver Dag havde nok i sin Plage, og det var i mange Aar ikke muligt at sætte betydelige Kræfter til Side, for derved at udvikle Kolonien.

1865 udnævntes Oberst *Ford* til Koloniens Bestyrer. Da han kom, fandt han Fangerne og alle andre bosatte i daarlige Huse, hastig og skrøbelig sammenbyggede af Skovmateriale; deres Istandsættelse medtog saa mange Kræfter, at det kun var en daarlig Sparsommelighed at beholde saadanne Bygninger, især da Sygeligheden og Dødeligheden var saa stor. Han indsaa strax, at den første Betingelse for Koloniens Fremgang var, at gode Bygninger skaffedes til Veje, og gjorde det derfor til sit vigtigste Arbejde. For at fremskynde det, udbød

han de Bygninger, han holdt for fornødne, til Licitation, og i Løbet af de tre Aar, han var der, fuldførtes flere Bygninger end i de øvrige 17 Aar af Koloniens Tilværelse. Til Byggepladser valgte han alle Højdedragene som de sundeste og lod dem omhyggeligt rense for Underskov; Barakkerne hævdes sex eller mindst tre Fod fra Jorden paa Pæle. Materialerne blev indførte færdige, Jærnstiverne fra England og Tømmeret savet og numereret af Teaktræ fra Bagindien. En lille Flok Kinesere indbragtes som Tømmere, og den største Travlhed udfoldedes. Saaledes skaffedes udmarkt Husrum til 4250 mandlige og 460 kvindelige arbejdende Fanger, samt Sygestuer med henholdsvis 470 og 50 Senge for de tvende Kjøen. Desuden rejstes Barakker til de indfødte Tropper og Huse til Embedsmændene, baade civile og militære, alle af Teaktræ og efter samme Mønster. Denne raske Fremgangsmaade har været til stor Nytte, thi derved har Kolonien i de senere Aar kunnet faa frie Hænder til at røre sig. Nogle af disse Bygninger blive vel ikke længer beboede og bruges til Oplagssteder; men den største Del af Koloniens Indbyggere bor dog den Dag idag i Oberst Fords Bygninger.

Desuden paabegyndte han to store Stenbygninger. Den ene var en Kaserne i Stil med Slottet Windsor paa Nordsiden af Øen Ross, den anden et Fængsel paa Øen Viper til de værste Forbrydere. Begge disse høre nu til Koloniens bedste Prydelser, men Opførelsen varede meget længe og trykkede paa den langt ud over Oberst Fords Tid. Den Sandsten, som findes paa Øerne, egner sig nemlig ikke til at opføre Bygninger, som skulle være varige. Med Undtagelse af disse to Stenbygninger vare alle Oberstens Bygninger fuldførte i Begyndelsen af 1868, da han med Orlov rejste til England. Resultaterne af de gode Bygninger og andre Sundheds-Forholdsregler viste sig vistnok allerede i hans Tid; men som det ofte gaar Pionerer, var det dog nærmest andre forbeholdt at nyde Frugten af hans Arbejde. 1867 gik Forholdstallet for Dødeligheden, som 1864 havde været $14\frac{2}{3}$ og 1866 $10\frac{1}{6}$ pCt., ned under 4 pCt. og er aldrig senere steget derover; 1873 var det $1\frac{1}{2}$ og 1875 $3\frac{1}{2}$ pCt.

Lægerne, i hvis Interesse det var at faa de Syges Tal formindsket, begyndte nu, da Bygningerne vare fuldførte, at trænge paa for at faa Urskoven fældet. I Aaret 1868 blev der truffet Forberedelser til at gjøre et Indhug paa Urskoven, naar den tørre Aarstid begyndte, og i de tre paafølgende tørre Aarstider 1868—69, 69—70, 70—71 fik hver stærk Mand, som kunde sættes til dette Arbejde, en Øxe i Haanden og brugtes til at nedhugge Skoven. Dette var dog ingen let Sag. Den tætte Underskov, som var fuld af Torne, sinkede Ar-

bejdet, Fangerne lede overordentlig af dem, og Sko maatte forskrives. Naar et Stykke Skov var fældet, var det vanskeligt at trænge videre frem, da der stadig maatte banes ny Vej imellem de faldne Træer. Den største Vanskelighed var dog, at den fældede Skov ikke vilde brænde. Det blev derfor besluttet at aflugge alt Kvas, Underskov og andre let tændelige Substantser og at stable Stammer og Kvas saa meget som muligt sammen, hvorved det svære Arbejde tilfaldt Elefanterne. Den 17de April 1869 var et meget stort Areal saaledes forberedt, og da mørke Skyer beludede Regnens snare Komme, medens der i tre Maaneder forinden ingen Regn havde været, blev det paalagt at sætte Ild paa disse Stabler. Dette skete da ved Solnedgang, og samtidig paa flere hundrede Steder. Hvide og mørke Røgsøjler hævdede sig op, indtil Flammerne brøde frem, og mod den mørke Himmel tegnede sig skarpt de hist og her staaende, allerede udgaaede Træer, som man ikke turde fælde. De Slyngeplanter, der forbandt dem med Jorden, forplantede Ilden opad Stammerne. En Time efter, at Ilden var tændt, red jeg igjennem det brændende Distrikt, og et mere storartet Syn har jeg aldrig set. Det knagede og bragede, som om det var en Valplads. Hist og her saas mørke Skikkelser at sno sig imellem de brændende Høbe; det var de Mænd, der skulde vedligeholde Ilden. Hele Himlen saa ud, som om den var glødende, og forbi sejende Skibe have let kunnet tage Baalet for en virksom Vulkan. I tre Dage brændte det. Paa samme Maade blev der ryddet i de to paafølgende Aar, og det var sandelig et haardt Arbejde; men det værste stod endnu tilbage, nemlig at rense det Areal, hvor den fældede og afbrændte Skov havde staaet. Det kunde nemlig Ilden alene ikke gjøre. Vel vare mange af de kæmpestore Træer brændte til den sidste Splint, saa at der kun var en Hob hvid Aske tilbage; men mange sorte uhyggelige Skikkelser dækkede endnu Jorden i alle Retninger, og de umaadelige Rødder vare ikke tagne op. Da Regntiden forestod, kunde man intet gjøre i den Retning, men nøjedes med at saa Agurker, Græskar og andre Urter for at afhjælpe et stort Savn; thi det ryddede Areal havde hidtil været altfor indskrænket til at kunne yde en tilstrækkelig Forsyning af Planteføde for Fangerne og Soldaterne. Men allerede 1871 fandt man det nødvendigt at holde inde med Fældning af Urskov efter stor Maalestok; thi Krat hævdede sig paa alle Sider, og man maatte derfor gaa samme Vej tilbage Skridt for Skridt.

Samme Aar sendtes til Kolonien en Mand, som fremkaldte en Systemforandring i dens Styrelse. Under den første Tids Kamp for at holde alt gaende, saavel

som under den travle Byggeperiode og under Krigen imod Skovene, havde Disciplinen ikke nydt tilstrækkelig Opmærksomhed og var bleven meget slap. General *D. M. Stewart* blev derfor udnævnt til Guvernør og sendtes ud med Magt over Liv og Død. Han indsaa strax, at en radikal Forandring var nødvendig for at hævede Disciplinen, men tillige, at med de Elementer, der fandtes, vilde det ikke gaa an paa én Gang at omskifte det mindre strenge Forhold til det, han selv ønskede indført. Han tog sig derfor Tid til at trænge ind i Forholdene og sikrede sig efter Forhandling med Vicekongen dennes Understøttelse til sine Reforme. Jarl *Mayo*, Indiens virksomme Styrer, havde fra sit første Aar derude (1869) haft sin Opmærksomhed henvendt paa Port Blair. Oprindelig var det de store Omkostninger, der tiltrak sig hans Opmærksomhed, men disse skyldtes for største Delen Oberst Fords storartede Byggeforetagender. Han ønskede at bringe Kolonien til, at den kunde dække sine Udgifter; men jo mere han gjorde sig bekendt med Forholdene, des mere indsaa han, at dette maatte træde i anden Række, fordi Kolonien var af overordentlig Vigtighed for Indien som Deportationssted. Han aftalte derfor med General Stewart, at han selv vilde besøge Stedet og med ham lægge en Plan til Koloniens fremtidige Udvikling. Hos Fangerne vakte Rygtet herom store Forhaabninger; thi hvor gammel, svag og ussel en Livsfange end bliver, udslukkes i hans Hjærte dog aldrig Haabet om at gjenvinde sin Frihed; hvormeget mindre da ikke hos de unge og kraftige, hvem Livet endnu kan byde meget. Enhver haabede, at de Frigivelser, som rimeligvis vilde finde Sted, ogsaa maatte omfatte ham selv. Det glade Budskab gik igjennem hele Kolonien fra Mand til Mand, og med Længsel imødesaas Vicekongens Komme.

I de første Dage af Februar 1872 kom denne virkelig, ledsaget af Lady Mayo og et talrigt Følge af Damer og Herrer. Der blev strax lagt en Plan, for at Tiden kunde benyttes paa bedste Maade; thi kun tre Dage kunde afses til dette Besøg. Den første Dag brugtes til at se Øerne Ross og Viper. Overalt, hvor Vicekongen skulde komme, var der truffet de strengeste Forholdsregler. Ingen Fange fik Tilladelse til at nærme sig ham; Vagter vare opstillede overalt, og engelske Sømænd omgave ham. Vicekongen var henrykt over, hvad han saa, og sagde, at nu, da han havde set Stedet, kunde han bedre forstaa alt. Da Dagværket var til Ende, gik Selskabet i Baadene og blev fra Viper Ø bugseret op ad Havnen for at gaa ombord i Skibene, hvor der skulde være Taffel. Paa Vejen saas den nedgaaende Sol lægge sig om Mount Harriett, det højeste Punkt i Nærheden, og da der endnu fattedes en Time i Spise-

tiden, fik Lord Mayo Lyst til at gjøre en Tur derop. General Stewart bad kam om at opsætte det til næste Morgen, fordi intet var gjort rede; men han lod sig ikke overtale. De landede ved Foden af Bjærgtet (1080' højt) ved Hopetown Station. Der var kun én Hest paa Stedet; denne fik Lord Mayo, og han red strax op ad Bjærgtet. Opgangen var temmelig stejl, og Følget kunde ikke gaa saa hurtigt, som han red. Han naaede derfor Toppen et Kvarter før de andre. Under Opstigningen modtog han flere Ansøgninger fra Fanger, der grob Lejligheden, da de saa Vicekongen alene, til at overrække ham deres Papirer. Da hans Ledsagere forpustede kom op ad Bakken, fandt de ham siddende i Verandaen, med et Glas frisk Mælk, som en Fange havde budt ham. Han var henrykt over Udsigten og erklærede, at den var en af de dejligste, han havde set: den mindede ham om en bestemt Udsigt fra hans fædrene Ø, Ireland. Han sagde, at disse Øer lignede et Paradis, og at han vilde gjøre alt, hvad der stod i hans Magt, til at hjælpe Kolonien frem. Mørket begyndte imidlertid at falde paa, og man maatte tænke paa Hjemfarten. Med Fakler begyndte Nedstigningen, og Lord Mayo gik ned med sit Følge. Da de naaede Broen, hvor Baaden laa, og som han i Halvmørket stod omgivet af de engelske Matroser, alle sine Officerer og de tilkaldte Soldater, styrtede en Fange, der havde skjult sig iblandt nogle Stene, pludselig frem og gjorde i et Øjeblik Ende paa Jarlens virksomme Liv og standsede saaledes et Hjærte, som slog varmt for Indien og for Fangerne.

Dette sørgelige Mord bragte i den nærmest paafølgende Tid Straffekoloniens Tilstand paa Dagsordenen, og General Stewart fik sin Magt udvidet. Det var et stort Held, at en saa rolig, retfærdig og kyndig Mand var sat over Fangerne; thi han lod sig hverken lede af bitre Følelser eller øjeblikkelige Indskydelser. Han indsaa, at kun den vil arbejde med en god Vilje, som har Haabet om at kunne forbedre sin Stilling. Derfor er der i den af ham foreskrevne Ordning stadig holdt Fangen for Øje, at hans Kaar kunne forbedres, om han selv vil, og det hjælper i de fleste Tilfælde til, at han virkelig vil.

Fangerne, hvis Tal 1878 er steget til næsten 10,000, ere inddelte i 3 Klasser, der hver omfatter flere Underafdelinger. I 3die Klasse tilbringer Fangen fire Aar. I det første holdes han i Lænker, og hans Mad bliver kogt af Braminer; men dette er for Hinduen et stort Afsavn, thi efter sin Religion og sit Lands Skik bør han selv koge sin Mad. Har han i det første Aar faaet nogen Straf, forlænges hans Prøveaar, men er det vel overstaet, faar han sine Kogekar og fritages for Lænkerne. I disse fire Aar bliver Fangen brugt til de haardeste Ar-

bejder og faar ikke Lov til at have nogen Bifortjeneste. Det er en streng Tid, og i denne hændes det stundom, at en enkelt bliver kjed af Livet og ender det ved egen Haand eller øver Vold imod Opsynsbetjentene; men i de fleste Tilfælde bestaa de Prøverne tilfredsstillende og forfremmes til 2den Klasse. I denne forbliver Fangen i 6 Aar. *I de første tre Aar* faar han 1 Kr. 35 Øre om Maanedn i Lømpenge og kan ansættes ved mindre Poster i Barakkerne eller Fængslet, eller ogsaa bruges i Haandværkerkorpset, hvor han i Regelen faar særlig Betaling for godt udført Arbejde. *I de sidste tre Aar* i anden Klasse, altsaa efter syv Aars Transportation, forhøjes Mandens Lømpenge til 1 Kr. 80 Øre om Maanedn, og han kan nu ansættes som Opsynsmand eller blive privat Tjener, samt bruges paa alle andre Maader, hvor han ikke endnu er sin egen Herre. *Efter 10 Aars Tjeneste* kan Fangen oprykket i 1ste Klasse, og i denne kan han opnaa betinget Frihed, d. v. s. han faar Lov til at drive et Haandværk og nyder selv hele Fortjenesten af sit Arbejde, eller han forbliver i Regeringens Tjeneste, men kan da faa sin Løn forhøjet. Ogsaa kan han faa Tilladelse til at lade sin Familie komme til sig eller ægte en kvindelig Fange. Men kun Livsfanger kunne forfremmes til 1ste Klasse.

1876 vare de mandlige Fanger i 1ste Klasse fordelte i følgende Næringsveje: Agerdyrkere 615, Kvægholdere 65, Handlende 106, Tjenestefolk 147, i andre Næringsveje saasom Barber, Skomager, Tømmermænd, Smed, Sukkerbager, Fisker, Kulsvier, Vandbærer, Daglejer og mange andre tilsammen 180. Kvinder af samme Klasse, som antoges at blive underholdte af deres Ægtemænd, vare 500. — I det hele 1613 af begge Kjøen.

En Agerdyrker faar saa meget Jord til Leje af Regeringen, som han har nødig for at underholde sig og sin Familie, og dette er ansat til 2½ engelske Acres eller 1 Td. 7 Skpr. Land. Af dette Areal udredes i aarlig Afgift af alluvialt Land 12 Kroner og af Bakke-land 6 Kroner. Kvægholdere udrede i Græsningsafgift aarlig 3 Kr. 60 Øre for hvert Hoved, og blive ofte velhavende. For nogle Aar siden blev en Fange frigivet, som i 7 Aar ved Handel havde tjent 90,000 Kr., altsaa en hel Formue.

Endelig er der stillet Fangen i Udsigt *efter 20 Aars Ophold*, at hans Opførsel i Kolonien vil blive tagen i Betragtning, og hvis den har været monsterværdig, og hvis Myndighederne i hans Hjemsted ikke modsatte sig det, vil han faa sin Frihed. Læserne se, hvorledes Manden paa hvert Trin, i Begyndelsen langsomt, men senere hurtigere, kan forbedre sine Kaar, hvis han skikker sig vel.

De fleste Fanger skifte helt Natur i tyve Aar; det slette Selskab, i hvilket de fordum færdedes, er i de fleste Tilfælde ikke mere til Stede, og de have nu mere Øje for at tilbringe deres gamle Dage rolig. De fleste kunne endog samle sig Penge og altsaa købe sig Land i deres Hjemstavn.

Den Klasse-Inddeling, der blev indført i Aaret 1872, er meget strengere end den oprindelige. I de Tider, da Sygdom og Dødelighed gjorde Fangens Liv meget usikkert, blev det anset for rigtigt at give dem Løn i Stedet for Rationer. Den laveste Løn sattes til 22 Øre om Dagen, hvilket er højt for en Arbejder i Indien; Meningen dermed var, at Fangen skulde sættes i Stand til at købe sig en og anden Lækkerbiskken og maaske forbedre sit Helbred derved. Det fandtes imidlertid at være meget uheldigt; thi mange sultede sig selv for at lægge Penge til Side, mangfoldige Tilfælde af Tyveri indtraf, ja selv Mord, og allerede 1869 forandredes dette. Der blev da indført det saakaldte „Straits Settlement-System“, som tidligere var blevet brugt i Pulo Penang, med fuld Ration og Penge; men for ikke at forurette dem, der allerede havde Løn og ikke fik Kost, fik de Fanger, der alene fik Løn, Tilladelse til at beholde denne. Da General Stewart 1872 indførte sine Reforme, tillod han de gamle Fanger at blive i de Klasser, hvori de vare; kun de nye, der kom til Kolonien, eller de, der forfremmedes eller nedsattes, skulde behandles efter det nye System. Følgen var, at endnu ere alle tre Systemer i Brug, men den Vanskelighed, dette medfører, atager efterhaanden, som de gamle Fanger gaa bort.

At *kvindelige Fanger* maatte bringes til Kolonien, indsaas allerede tidlig, og Forholdstallet blev sat til 10 pCt.; det har i de sidste Aar været omtrent 13 pCt. (1876 — 10:0 af 8857). Dog udgjøre efter min Mening de kvindelige Fanger et af de svageste Punkter ved Koloniens Ordning. Der opvoxer nu en Mængde Børn, hvis Forældre ikke kunne eller ville opdrage dem til nyttige Medlemmer af Samfundet. Det bliver et Fremtidsspørgsmaal, endskjønt det for længe siden burde have været afgjort, hvad der skal gøres med disse frie Børn af ufrie Forældre. Land kunne de ikke besidde, og det er tvivlsomt, om de bør oplæres i en Straffekolonis ufrie Luft, eller om man paa den anden Side har Ret til at fjerne dem fra Forældre, som Staten erkjender for lovlig gifte. Ogsaa er det tit vanskeligt at afgjøre, hvis Hustru en Kvinde egentlig er. Et Hindu-Ægteskab kan nemlig efter deres Religion ikke opløses; men Loven siger, at Transportation er Skilsmissegrund, og endskjønt hendes Mand i Hjemmet vedbliver at regne hende for sin Hustru, tillader Staten hende dog at gifte sig paany

i Port Blair. Bliver hendes nye Mand iri og forlader Kolonien, kan hun endog gifte sig for tredje Gang.

Til Andamanerne sendes Folk fra alle britiske Besiddelser i Indien, og der er vel derfor intet Sted i Verden, hvor flere orientalske *Nationaliteter* ere repræsenterede. Som de talrigste i dette Virvar kunne nævnes de svagthyggede, kvindagtige Bengalere, de mørke og spinkle, men stærke og arbejdsomme Tamuler og Telinger, de noget lysere Hindustanere, de store kraftige Pansjaber, Pathaner og Sikher, de lyse og smukke Kasjmierer, de praktisk, smukt tatoverede Birmanere; men der findes endnu mange andre: Santaler, Koler, Guzerater, Siamesere, Malajer, Kinesere, Afganere, Arabere, Negre o. s. v. Ogsaa enkelte Evropeere sendes hertil og bruges til Opsynsmænd eller Skrivere. Det vil lettelig forståas, at hvis hvert Folk talte sit Sprog, vilde den babyloniske Forvirring fornyes. Det er derfor paabudt, at alle skulle tale Hindustansk; thi dette er Forretningssproget.

Efter *Trosbekjendelsen* inddeltes Fangerne d. 31. Decbr. 1875 paa følgende Maade: Hinduer, Mænd 5,038, Kvinder 655; Muselmænd, M. 2,089, Kv. 301; Buddhister, M. 71, Kv. 7; Kristne, M. 23, Kv. 2. Denne Opgivelse er meget ufuldstændig; thi alle, der ikke kunde henføres under en af de fire Klasser, ere gjorte til Hindu-Parier. Iblant Muselmænd er der ikke skjehet imellem Sjiiter og Sunniter, og Hinduerne omfatte en Uendelighed af Kaster, ligesaa Braminer til den usleste Bhangi, hvorhos provinssielle Ejendommeligheder dele dem i endnu flere skarpt adskilte Klasser. Denne Mangfoldighed af Folkeslag og Trosuligheder gjør det let at bryde Modstandskraften. Hinduer og Muselmænd blandes derfor omhyggelig sammen, og de afvigende Sæder og religiøse Fordomme gjøre sig altid gjældende imellem dem.

Der er to forskellige *Forplejninger*, enten med Ris eller med Hvede; i Reglen forlange Fangerne fra Madras og Bengalen det første, de andre derimod Hvede. En fuld Ration bestaar af 1 Pd. 16 Lød Ris eller 1 Pd. 8 Lød Hvedemel, desuden 8 Lød Dhall (Ærter), 2 Lød smeltet Smør, 2 Lød Salt, 1 Lød Kryderi, 1 Lød Tamarind, 10 Lød Grøntsager samt hveranden Dag 10 Lød Fisk og 12 Lød Tykmælk. Denne Ration tildeles dem, der have haardt Arbejde og ingen Løn faa, og den er fuldkommen tilstrækkelig. De Mænd, der arbejde i Sumpene, faa desuden $\frac{1}{2}$ Flaske sød Mælk om Dagen, hvilket er et godt Præservativ imod Forkølelser. 1876 uddeltes paa denne Maade 16,638 Flasker Mælk.

Klædningen leveres Arbejderne og bestaar aarlig af to Trøjer, to Stykker Lændetøj (Dhoti) og en Turban, alt af hvidt Bomuldstøj, samt et uldent Tæppe.

De arbejdende Fanger *indkvarteres* i store luftige

Træbarakker, som ere rejste fra Jorden paa Pæle; for enhver Fange beregnes 36 \square Fods Overflade. Den store Regnmængde, den lette Klædedragt og Arbejdets Beskaffenhed paavirker umægtelig Helbredstilstanden, og der er megen Sygdom. Naar alligevel Dødelighedsbrøken er saa lille, beviser det, at der sørges godt for Fangerne.

1875 bleve 16,859 *Syglomstilfælde* behandlete i Hospitalerne (262 med dødelig Udgang), hvoraf 9,780 vare Koldfeber (deraf døde 28), 1,428 Løgembeskadigelser (17 døde) og 1,438 ondartede Bylder (25 døde); den Sygdom, der krævede de fleste Ofre i Forhold til Tilfældene, var Lungesvindst 87 (31 døde).

Til *Koloniens Beskyttelse* findes to Kompagnier engelske Fod-Soldater og et Regiment Madras Sepoyer, samt en Politistyrke, der staar under de civile Myndigheder. Tropperne have aldeles intet med Fangerne at skaffe, og der gjøres alt for at hindre, at noget Sunkvem finder Sted.

Fangerne regeres af *den civile Administration*, men de forvalte sig selv. Det vil sige, der er ingen frie Opsynsmænd, og alt det underordnede Tilsyn er overgivet til ældre og paalidelige Fanger. Det er denne indbyrdes Kontrol, der for en stor Del er Skyld i, at Kolonien har udviklet sig saa godt, i det der iblandt de transporterede findes langt bedre og paalideligere Elementer end mellem de slet lønede Bestillingsmænd i Indien.

Den *orerordnede Styrelse* er nedlagt i én Mands Hænder, en Militær, som fører Titel af Chief Commissioner og Superintendent, og til hans Stab hører ti Embedsmænd, der have den udøvende og dømmende Administration fordelt imellem sig. Deres Pligter ere mangartede, i det de have Tilsyn med alle Arbejder, med Disciplinen og Forplejningen, samt med de vilde o. s. v.

Et særligt *Forplejningsvæsen* sørger for Tilvejebringelsen, Opbevarelsen og Fordelingen af Provisioner til 10—11,000 Munde daglig; thi det forsyner baade Militæret, Embedsmændene, Fangerne og til Dels ogsaa de vilde; paa Stedet avles nemlig ikke tilstrækkeligt Korn til saa mange.

Oberst Ford efterlod kun det nødvendige Land ryddet rundt om sine Bygninger, men siden er Koloniens *materielle Udrikning* gaaet stærkt fremad. Meget Bakkeland er blevet ryddet og bruges til Kaffe- og Sukkerplantager, til Haver og til Græsning, og desuden ere store Arealer af Sumpene inddæmmede og forvandlede til Rismarker. De fleste Kyster ere tilplantede med Tusender af Kokustræer, og gode Landeveje gennemskære Kolonien i alle Retninger. Der findes Teglbrennerier, Stenbrud, Saltværk, Dampsavmølle og andre industrielle Etablissementer,

og en rejsende, som ikke vidste det, vilde med Vanskelighed kunne slutte sig til, at dette smukke venlige Sted er en Straffekoloni med 10,000 Fanger under meget streng Disciplin.

De *Omkostninger*, der ere forbundne ved hver Fanges Underhold, vare i Gjennemsnit i Aaret 1875—76: Rationer 88 Kr. 20 Ø., Klædning 7,91, Administration 46,24, Politi 67,24, Hospitaler 12,30, andre Udgifter 32,41, tilsammen 254,30. Over 250 Kroner kunde synes en stor Sum, især naar man tager i Betragtning, at en Mængde Fanger, i Stedet for at koste Staten noget, underholder sig selv og betaler betydelige Afgifter, og at Udgifterne til Tropperne ikke ere regnede med deri. Det kunde derfor spørges, hvad der vindes ved en saa kostbar Institution, da det samme kunde opnaas ved at holde disse Mænd i Fængsler i deres Hjemstavn. Svaret er, at dels vilde det da være nødvendigt at opføre nye Fængsler, dels er der mange Forbrydere, som det er klogt at fjerne fra deres Hjem, saaledes politiske Forbrydere og Landevejsrøvere; men især gjør Hensynet til Fangerne selv Transportationen ønskelig. Thi derved undgaaes den umenneskelige Straf af livsvarig Indespærring, og ligeledes den Fare, der kan følge af, at en Mand for tidlig vender tilbage fra Fængslet til Samfundet (som der ofte klages over mod de løsladte „ticket-of-leave“ Folk). Her ere Fangerne ikke indmurede ligesom vilde Dyr; vel ere de om Natten lukkede inde, men det er kun Trætræmmer, der holde dem indesluttede, og det er altsaa ikke, fordi de ikke kunne undslippe, at de roligt blive. De arbejde om Dagen ude i den friske Luft, hvor Fuglenes Sang, Skoven og Solens Straaler opmuntre dem. Dernæst har Fangeren paa ethvert Trin det Haab stillet sig for Øje, at hvis han vil opføre sig vel og arbejde, vil han efter et vist Tidsrum forfremmes. Den nylig hidkomne ser, hvor godt de ældre Fanger have det, ser dem færdes i deres egen Have; han hører Nyheder fra Ydreverdenen, kan spøge og le. Denne Behandlingsmaade, hvor regelret Brug af Tiden, haardt Arbejde og ubetinget Lydighed fra den første Dag paalægges sammen med langt større Frihed, end noget som helst Fængsel kan byde, medfører, at Manden i Regelen gjør sin Pligt og bevarer sit gode Humør. Han faar Smag for Arbejde, og meget ofte forvandles den farlige Forbryder til en nyttig Borger. Udgifternes Størrelse maa derfor blive et underordnet Hensyn. I dette Tilfælde anser jeg dem endog for meget moderate. Det maa dog indrømmes, at Straffesystemets gode Virkninger ikke altid indtræde. Paa nogle bløde, frygtsomme Karakterer har Ulykken at blive skilt fra de kjære og fra Hjemmet, at sendes over „det sorte Vand“ (Kali pani), som Hinduen bærer Rædsel

for, og at blive tvungen til haardt Arbejde, den Virkning, at de tabe Modet. De forsøge derfor at løbe bort, skjønt de af ældre Kammerater høre, at intet opnaas derved, og forsvinde for en Tid i Urskoven. Andre ere fuldstændig fordærvete og leve kun for den Dag idag; de rapse eller vække Optøjer, og Straf har ingen anden Virkning paa dem, end at gjøre dem bitre i Sindet; de tro, at alles Haand er rejst imod dem, og indse ikke, at det er dem selv, der bære Skylden. De forbedres ikke; de gaa fra Straf til Straf og søge gjerne Hospitalet i Haab om at kunne narre Lægen. En saadan Mand giver mere Bryderi end 100 Fanger, der opføre sig vel; han gjør Straffe- og Sygelister utroværdige og ender i Reglen med at tilbringe sin meste Tid i Oberst Fords Fængsel paa Viper. Saadanne Tilfælde ere dog heldigvis meget sjældne.

Paa Grund af Naturforholdene er der kun Fare ved *Rømninger*, naar de ske ad Søvejen. Det hænder undertiden, at nogle Fanger ikke findes ved Mønstringen om Aftenen. Der tændes da Blaalyt paa deres Station, et Lys for hver, som er rømt; og disse Signaler gjentages fra alle Højderne, og fem Minutter efter vides det paa alle Stationer, baade hvor mange der ere rømte, og hvorfra. Dette er af Vigtighed, thi stundum have Landsmænd paa forskellige Stationer paa en eller anden Maade truffet Aftale om at rømme til samme Tid. Vagterne træde da under Vaaben, Adgangen til Skovene besættes, og ved alle Landingspladser tælles Baadene. Er Natten hengaaet rolig, overlades de bortløbne til deres Skjæbne. De vilde ere alt fra den tidlige Morgen ude for at spore dem op, og der er kun levnet tre Muligheder for Flygtningerne, at fanges af de vilde, at forville sig i Skoven og dø, eller at søge tilbage til en Koloni og selv melde sig, naar Hunger og Feber knuge dem. Vel kunne stærke og dristige Fanger underholde sig nogen Tid med at vandre fra Sted til Sted, men ogsaa de henfalde til sidst under en af de tre Muligheder. For tre Aar siden indtraf dog et alvorligt Tilfælde. 50 nye Fanger, Bjærgfolk fra Indiens Nordgrænse, vare forblevne samlede paa én Station. De besluttede at flygte og at forsvare Friheden med Livet. Kl. 8 om Aftenen, da Fangerne taltes, savnedes de; der blev slaaet Alarm, det opdagedes, at de havde gjort Indbrud og stjaaet Øxer. Tilfældig var en Embedsmand i Nærheden. Han red strax hen til en Kaserne, fik Soldaterne under Vaaben, dannede en Kordon og fangede omtrent Halvdelen. Resten var allerede udenfor Kjæden og holdt i flere Dage Kolonien i Skræk ved deres Indbrud snart hist, snart her, hvorfor der til sidst udsendtes Politi for at hjælpe de vilde. I tre Dage fulgtes Flygtningernes Spor, og efter en haardnakket

Kamp blev 7 dræbte og alle de andre saarede og fangne.

I tidligere Tid hændtes det undertiden, at Fangerne uagtet alle Forsigtighedsregler flygtede til Søs i Baade, og naar man betænker, at henved 150 Baade færdes hver Dag paa Havnen, roede af Fanger, vil det heller ikke undre. I de senere Aar er dog intet saadant Tilfælde indtruffet. Derimod fandt en mærkelig Flugt Sted for nogle Aar siden. To Fanger undløb i Skoven. Ved Stranden fandt de en Træstamme, som flød i Vandet, og da det var NØ. Monsunen, gik de til Søs fra Vestkysten og vare saa heldige at blive optagne af et tysk Skib, der skulde til Bremen. Med Fagter forklarede de Kaptajnen, at de vare skibbrudne Matroser, og han tog vel imod dem, gav dem Klæder og tog dem med sig til Bremen. Her afleveredes de til den engelske Konsul, som sendte dem til London, hvor de indkvarteredes i „Asiatic home“ og besøgte Krystalpaladset, Dokkerne og andre Seværdigheder. Men her var der Folk, som kunde tale deres Sprog, og

da deres Forklaringer ikke vare tilfredsstillende, lod Politiet dem fotografere, uden at de vidste, hvorfor dette skete. Efter et lystigt Ophold bleve de sendte hjem, og da de landede i Bombay, mødte en Politimand dem, med deres Billeder i Haanden, hvorpaa deres Navne og Numre vare blevne skrevne; deres Billeder vare nemlig ogsaa blevne sendte til Andamanerne, og der havde man kjendt dem.

Hermed afslutter jeg min Skildring af Andamanerne. Da det er den fyldigste Meddelelse om denne Øflok, som endnu er fremkommen for Offentligheden, har det været mig en særlig Glæde at kunne forelægge den for mine Landsmænd, og jeg haaber, at det har lykkedes mig at vække nogen Interesse ogsaa her i Landet for disse Øer i det fjerne Østen, med deres vilde indfødte og de mange indførte Fanger, hvor jeg nu i 10 Aar har haft min Virkekreds langt fra mit Fædreland.

Om Zeniernes Rejse til Norden,

et Foredrag af Arkivassistent **Fr. Krarup.**

(Hermed Tavle VI.)

I.

I Aaret 1558, endnu i de store geografiske Opdagelsers Tidsalder, lod en højbaaren og højtstillet Venezianer ved Navn *Nicolo Zeno* i Trykken udgaa Beskrivelsen af nogle geografiske Opdagelser i det høje Norden*), som henved 200 Aar tidligere skulde have været gjorte af hans Bysbørn og Frænder, Brødrene *Nicolo* og *Antonio Zeni*. Udgiveren meddeler, at han ved Udarbejdelsen har benyttet Familie-Arkivet, hvis følelige Tab og Mangler han dog finder Opfordring til oftere at beklage, og saaledes ikke mindst, da han omtaler det Kaart, der følger med Bogen.

Skjønt han nemlig nok tror at turde betegne dette Kaart som en god Kopi af det fra selve Opdagerne efter-

ladte Søkaart, kan han dog ikke undlade at gjøre opmærksom paa, at Originalen var meget fordærvet af Ælde*), en Undskyldning, der for en mistænksom Kritik kan forekomme enstydig med en Indrømmelse af, at der her foreligger en mer eller mindre vilkaarlig Frihaandstegning. Og for en slig Mistanke vil det være vanskeligt, ja næsten umuligt at værges sig, da der kræves, at man skal regne hofsølgende Kaart for en Gjengivelse af den nordlige Del af det Atlantiske Hav med de tilstødende Lande. Thi selv om disses vanskabte Former ikke vække Anstød — de gaa nemlig saa temmelig i samme Skikkelse igjen hos de bedste Kaarttegnere fra det 16de Aarhundrede — fremkalder dog Tilværelsen af saadanne Øer som Frisland, Icaria osv. en øjeblikkelig og skarp Protest. Paa den anden Side overgaar Aftegningen af Grønlands Omrids saa langt det, vi ellers kjende til den geografiske Videns Omfang ved det Lag 1380, hvortil Rejsens Begyndelse henlægges, og nærmer sig i de store Træk saa

*) Dello scoprinento dell' isole Frislanda, Eslanda... fatto... per due fratelli Zeni, Ven. 1558, optagen 1574 i Ramusios Samling af Rejsebeskrivelser II. (3dje Udg.) og siden jævnlig udgivet og oversat. En dansk Oversættelse findes i Grønlands historiske Mindesmærker III. 559—77. — Efter italiensk Sprogbrug bruges her Formen Zeno for Ental og Zeni for Flertal.

*) Zurlo: Dissertazione intorno ai viaggi e scoperte di Nicolò ed Antonio fratelli Zeni, Venezia 1808, p. 5.